

Извјештај са I конференције историчара Србије

Историско друштво НР Србије, у заједници са Историским институтом Српске академије наука, организовало је тродневну конференцију историчара Србије у времену од 14 до 16 маја ове године у Београду.

Конференција је одржана у великој сати Правног факултета у присуству око 400 делегата из унутрашњости Србије и делегата братских народних република.

Конференцију је отворио друг Душан Перовић, доцент Филозофског факултета у Београду, износећи њен циљ и поздрављајући делегате из других братских народних република и унутрашњости Србије. Конференцију су поздравили делегати народних република. Затим је изабрано радно пресједништво у које су ушли: д-р Васо Чубриловић, професор Универзитета у Београду, Михаило Динић, професор Универзитета у Београду, д-р Георгије Острогорски, професор Универзитета у Београду, и Врањешевећ, професор Више педагошке школе у Новом Саду.

Дневни ред конференције 14 маја:

Реферати о задацима наше археолошке науке и о основним проблемима српске средњовјековне историје:

а) Задаци наше археолошке науке — реферат Милутина Гарашанина, асистента Умјетничког музеја у Београду.

У своме реферату друг Гарашанин је изнио развој археолошке науке у Србији, која се развијала у три периода и то: први до 1902, други до 1914 и трећи до данас. Резултати у погледу археолошких налазишта у Србији били су добри, благодарећи научном раду Васића, Вулића и Петковића. Данас се пак осјећа оскудица у младим кадровима на изучавању археолошке науке. Благодарећи народној власти и њеном схватању значаја археолошке науке дала се пуна могућност за даље истраживање и оснивање археолошког института у Београду. Значај археологије је велики, јер употпуњава проучавање историје наших народа, тим више што се на нашем земљишту налазе налазишта из преисториског римског и словенског периода.

б) Основни проблеми српске историје у периоду средњовјековних српских држава — реферат д-ра Драгослава Јанковића.

Прво је референт изнио рад грађанских историографа на проучавању наше прошлости, нарочито немањићког периода. Ово су учинили са нарочитом тенденцијом да би на тај начин оправдали тезе српске буржоазије за покоравање Македоније, која је била у саставу немањићке државе. Указао је затим на мане и недостатке грађанске историографије уопште.

Наша прошлост XII вијека има мало историских података, али се она углавном може реконструисати на основу споменика материјалне културе, које треба проучавати и чувати од пропадања и заборављања.

Немањићи период има и иначе многе проблеме које треба да ријешу наша данашња историска наука, као н. пр.: питање формирања феудалне класе — њено раслојавање и друге друштвене категорије. Затим је значајно и питање формирања српске грађанске класе у доба феудализма и развој рударства и трговине. Биће такође потребно ријешити питање робно-новчаних односа, положај рударских радника, правне односе у нашем средњем вијеку итд.

Затим је истакао значај историске науке у формирању социјалистичког човјека и велику улогу наставника историје у томе формирању.

в) Основни проблеми српске историје у периоду турске власти над нашим народом — реферат Бранислава Ђурђевића.

У своме реферату Ђурђевић је на основу турских докумената које је проучавао у Цариграду дошао до непобитних резултата за науку. Поред осталог, наиме, да је долазак Турака за наше народе значио један велики назадак и подвлачи да неки историчари нијесу имали никакво право кад су тврдили да је долазак Турака значио за наше сељаке растерећење од феудалних односа. Рударство, као и све гране привреде, потпуно је било опало. То је сасвим разумљиво не само зато што су Турци били освајачи и рушиоци него и зато што нијесу имали своје сопствене културе. А средњовјековна српска култура била је дио општег европског развика.

15-ог маја

1. Основни проблеми српске историје XIX и XX вијека — реферат Душана Перовића, доцента Филозофског факултета, и д-р Николе Вуча, доцента Економског факултета.

У уводном дијелу реферата дат је карактер наше историографије од Илариона Руварца до данас. Затим се прешло на излагање материјала, истичући да су до 1804 године у београдском пашалуку владали феудални односи, све до 1833 године када су се распали. У Другом српском устанку који се завршио компромисно, осјетили су се захтјеви српске буржоазије за укидање феудалних односа. Други српски устанак остварио је оне задатке које су оствариле буржоаско-демократске рево-

луције у другим земљама. 1833 год. уништени су феудални односи и отворен пут почетку капитализма. Друштвени односи су прилично неразвијени. Томе одговара и култура. Светозар Марковић и Веселин Маслеша дали су најбољу слику првобитне акумулације капитала. Процес формирања нације иде упоредо са развојем капиталистичких односа. Капиталистички и културни развитак је у Војводини бржи и има идеолошког утицаја на Србију. 1848 година имала је двије етапе. Прва етапа је била под утицајем народних маса, а у другој етапи покрет се оријентише према десном крилу.

II. Наша Народноослободилачка борба и информбировске фалсификације — реферат Стева Маудоша, начелника Војно-историског института ЈА, и Јулијане Врчинац, предавача Новинарско-дипломатске високе школе. У реферату је истакнута специфичност наше Народноослободилачке борбе. Информбировске фалсификације претрпјеле су потпуни пораз. Значај КПЈ у чувању чистоте марксизма-лењинизма од ревизионизма је огроман. Покушај Запада да искористи овај сукоб завршио се такође неуспјехом. „Сопственим снагама” — остаје и даље водећа паролa.

16-ог маја

I. О настави историје у средњим школама — реферат Драгутина Прљевића и чланова Наставног савјета Министарства просвјете НР Србије.

Циљ наставе историје је данас: правилно васпитавати омладину у духу социјализма — док је циљ наставе историје у старој Југославији био: васпитавати омладину у духу самодржавља и вјечности капиталистичког поретка. Политичка историја је била сасвим потиснула економску историју. Нигдје се није говорило о животу народа. Личности су значиле све. Све се везивало за име владара. Наш наставни програм данас износи прошлост условљену општом законитошћу. Ту су подвучене и истакнуте прогресивне и регресивне снаге друштва. Истакнута је историска дјелатност маса и њихових вођа, који се нијесу ни потцјењивали ни прецјењивали. Научно схватање историје омогућава да се правилно оријентишемо — развија свјесну и активну љубав према свему што је напредно, а мржњу према свему што је назадно. Настава историје треба да истисне из свијести људи стара схватања и погледе. Захваљујући индивидуалном уздизању наставника, дубље се улази у проблематику у настави историје. Међутим, прећуткивање онога што је велико у нашој прошлости доводило је често до национал-нихилизма. Још већи пропуст је био у негирању улоге историске личности. Ту се падало из једне у другу крајност. Васпитни циљ наставе историје је да ученици схвате законе историског развоја и да буду убијеђени у то. Начин излагања историје требало би да буде много живљи и убједљивији. Она је мало очигледна. Употребом слика историске садржине,

историских карата, екскурзија са рефератима прије и послије екскурзије, настава би постала интересантнија. Наши наставници су свјесни свога задатка. У томе погледу се помогло наставницима одржавањем курсева и семинара, издавањем литературе и другим, али још увијек се осјећа највећа потреба за уџбеницима.

Стручни активни су у настави историје необично важни. На састанцима стручних актива треба обрађивати оне методске јединице које су теже обрадиве. Стручни актив је руководиоца наставе на терену. Потребно је оформити реонске, среске и обласне активе. Потребно је да се непотпуне гимназије укључе у активе виших гимназија. У погледу форме рада треба имати више самоиницијативе. Тако исто и број часова за методске јединице треба прилагођавати ситуацији у разреду. Неће се наставницима ни у том погледу спутавати самоиницијатива. Међутим наши програми и послије конферисања комисија трпе од опширности. Нијесу ни сада постигнути жељени резултати. Што се тиче наставе историје у I разреду гимназије, већина се чланова комисије изјаснила да се не учи.

II. О настави историје на Универзитету — реферат д-р Васа Чубриловића и д-р Георгија Острогорског, професора Филозофског факултета.

За историску наставу на Универзитету у Београду није било до 1941 год. уџбеника. Историја се предавала идеалистички. Историска настава данас је постављена на научне темеље марксизма-лењинизма. Што се тиче историографије за XIX вијек наше историје, од Вука Караџића нема озбиљнијег историчара.

Средња школа даје слабе студенте, а факултет им враћа слабе наставнике. Треба водити више рачуна о склоностима студената приликом избора звања.

Затим је д-р Никола Шкерковић говорио о Државном архиву у Београду и успјесима на сређивању архивске грађе. Преко 35 милиона докумената сређено је до данас и сав тај материјал чека научне раднике. Сређивање је у току и још много тога треба да се среди.

Дрвг Гарашанин је изложио закључке са савјетовања археолога ФНРЈ.

У свим рефератима је изнесен критички став према грађанској историографији, а исто тако истакнуто је оно што је позитивно.

Дискусија је употпунила реферате, нарочито у погледу наставе историје у средњој школи.

Сва прва конференција историчара НР Србије омогућила је да се међусобно измијене стечена искуства у настави историје и користе у даљем раду.